

ראויים כלל. זעירי חולק על ר' יוחנן, וסובר שכל קרבן שאינו מתקבל בפנים כשיעלה למזבח – אין חייבים על העלאתו בחוץ. דעת רבה בשאלה זו אינה ברורה לגמרי, וגם הגמ' כאן אינה מכריעה בה באופן חד משמעי. להלכה נפסק כדעת זעירי (רמב"ם).

השוחט בלילה בחוץ – דעת רוב הראשונים שחייב (רש"י תוס' ורמב"ם), ואף על פי שהלילה אינו ראוי לשחיטת קדשים – אין זה בגדר מחוסר זמן (תוס'). יש שהתנו זאת בכך שדלתות ההיכל תהיינה פתוחות (ליקוטי הלכות). הראב"ד, להבנת הרדב"ז, פוטר בכל מקרה.

המעלה בחוץ בלילה – דעת רוב הראשונים שחייב, וזוהי הדעה המקובלת באחרונים. הראב"ד פוטר, ויש אומרים שכוונתו לזריקת דם בלבד (זבחי אפרים).

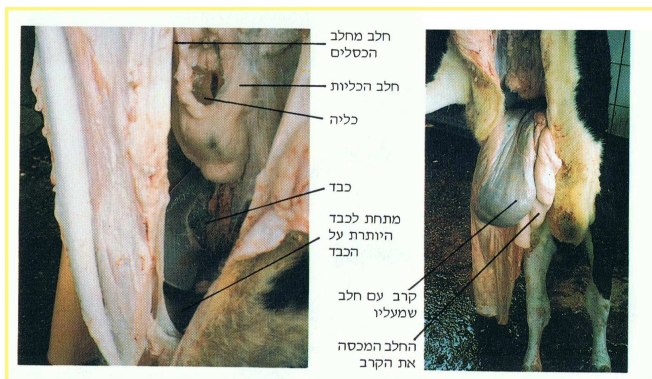
מודה שהשוחט בלילה בחוץ חייב על השחיטה, וכדעת רש"י ותוס' הנ"ל, ונחלק רק על חיוב ההעלאה. אולם הרדב"ז סובר שהראב"ד נחלק אף בשחיטה עצמה, ולדעתו הדיון בגמ' אינו אלא על חיובו של המעלה ביום את מה שנשחט בלילה, וכן כתבו בקרן אורה (קיא,ב) ובזבחי אפרים (כאן)¹³. יש אומרים שהראב"ד למד זאת מדין פתיחת הדלתות, ואינו סובר כתוס' לחלק בין מחוסר זמן למחוסר מעשה (זבחי צדק).

סיכום

דעת ר' יוחנן, שקרבן שנשחט בלילה בפנים והועלה בחוץ – חייבים על העלאתו, ואפילו לדעה שאם עלה למזבח – ירד (רש"י ותוס'). לדעתו, הדיון שאין חייבים על העלאת דבר שאין פסולו בקודש נאמר על קרבנות שמלכתחילה אינם

מערכה רב. אימורי קדשים קלים שהעלן למזבח לפני זריקת הדם (פה,א-ב)

המזבח ליעשות לחמו ואין מורידין אותו. נראה, אם כן, שכוונת הדברים כן: אמנם טרם נזרק הדם, אבל אימורים אלה עומדים בסופו של דבר לעלות למזבח, ולכן ראויים הם כשעלו להחשב כ"לחמו" (ועיין במערכה קצח).

האימורים: החלב, הכליות ויותרת הכבד. הצילום לקוח מספר 'המאור' על מסכת חולין, באדיבות המחבר, הרב י.מ. לוינגר.

האם דברי עולא מוסכמים?

רבי זירא מוכיח כדברי עולא ממשנתנו¹, בה אומר ר' שמעון שקרבן שנשפך דמו, או יצא דמו אל מחוץ לקלעים, ועלה הקרבן למזבח – לא ירד, ומוכח שקרבן מתקבל במזבח עוד בטרם זריקת דמו. "ומה התם דאם בא לזרוק – אין לו לזרוק, אמרת אם עלו לא ירדו; הכא, דאם בא לזרוק – זורק, לא כל שכן!". אולם הגמ' דוחה את הראיה, שניתן

קיים הבל עקרוני בין קדשי קדשים לקדשים קלים: קדשי קדשים מיועדים מתחילתם להקרבה, ולכן הנהנה מהם לפני זריקת דמם הרי זה מועל בקדשים. לאחר זריקת הדם, האימורים המיועדים להקטרה נשארים בקדושתם, ואילו הבשר מותר לאכילת כהנים. קדשים קלים, לעומת זאת, אינם מוגדרים כ"קדשי ה'", והנהנה מהם קודם זריקת הדם אינו נחשב כמועל בקדשים, ורק לאחר זריקת הדם חל דין מעילה על אימוריהם (עיין רש"י פג,ב ד"ה אימורי).

על רקע זה עולה השאלה: אימורי קדשים קלים שעלו למזבח לפני זריקת הדם, האם הם נחשבים "ראויים למזבח" לעניין דין "אם עלו לא ירדו", ומה ייעשה בהם?

עולא: האימורים שעלו - לא ירדו

עולא מחדש שאימורי קדשים קלים שעלו למזבח לפני שנזרק דמם – לא ירדו, "נעשו לחמו של מזבח". החידוש המרכזי בדבריו הוא שהיה מקום להחשיב את האימורים הללו כדבר שאינו ראוי למזבח, כאמור, ובכל זאת לא ירדו. הגמ' (פג,ב) מסבירה את ההבדל בין מקרה זה לבין קומץ שטרם נתקדש בכלי, עליו אמר רב פפא שנחשב "אינו ראוי למזבח": המעשה החסר להקדשת האימורים הוא זריקת הדם, שאינו מעשה בגוף האימורים עצמם, מה שאין כן בקומץ.

מה פשר הנימוק "נעשו לחמו של מזבח"? (אין לביטוי זה אח ורע בש"ס פרט להקשר זה של אימורים). רש"י (פג,א ד"ה המזבח מקדש) כותב אותו כטעם לדין הכללי של קידוש פסולים במזבח: "אפילו דבר פסול שעלה למזבח קדשו

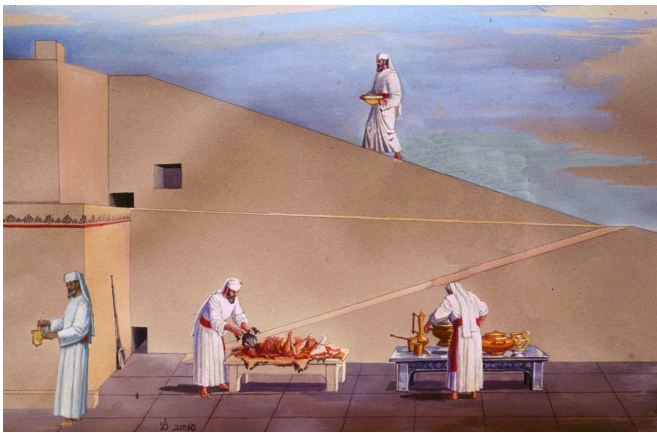
¹ למעוטי, בסופו) ושטמ"ק (פה,א אות ב) פירשו זאת כאן כקושיה: מה החידוש בדבריו? הדבר תלוי בשאלה האם החידוש של האמורא מפורש במשנה או רק רמז בה (עיין יד מלאכי, כללי התלמוד, כלל ס-סא).

¹³ פירוש הרדב"ז לספר עבודה נדפס לראשונה במהדו' פרנקל, וחיידושו לא נדונו באחרונים, ופעמים רבות כיוונו לדבריו מדעת עצמם.

¹ לשונו: "אף אנו נמי תנינא", ובדרך כלל הוא לשון סיוע, אולם תוס' (פג,ב ד"ה

שאפילו קודם זריקת הדם לא ירדו, או שהעלאתם קודם הזריקה מועילה לעניין זה שלאחר הזריקה לא ירדו.

פשטות דברי עולא שאימורים אלו לא ירדו כלל, אפילו לפני זריקת הדם, וכך משתמע מכל הסוגיה²: ראיית ר' זירא "הכא דאם בא לזרוק זורק לא כל שכן" מובנה שאנו דנים על הזמן שלפני הזריקה. גם דיוק הגמ' "הא שחוטין לא ירדו" עוסק בשחוטין לפני הזריקה, דומיא דחיים. אף דברי ר' יוחנן אודות הניגוד למעילה (בעמ' ב): "לא ירדו ואין בהן מעילה" מוכיחים זאת, שהרי בוודאי הזריקה מביאה אותם לידי מעילה, ועל כרחק "אין בהן מעילה" היינו לפני הזריקה, וממילא הוא הדין ל"לא ירדו"³. כמו כן הניגוד בגמ' (פג,ב) לקמצים שלא קדשו בכלי, שהאימורין "לא מיחסרו מעשה בגופיהו", מורה שמדובר על קודם זריקתם.

העלאת אימורים לפני זריקת הדם (הכהן על הכבש מעלה את האימורים, בעוד כהן אחר ממרס בדמו). זריקת הדם היא המתירה את האימורים להקטרה, ולכתחילה אין להעלותם למזבח קודם לכן. בדיעבד, אם עלו, המזבח מקדש אותם ולא ירדו. נחלקו המפרשים האם המזבח מקדשם עוד לפני זריקת הדם.

הבנה זו מתבררת גם מדברי התוס' (פג,ב ד"ה למעוטי), שכתבו תחילה שדברי עולא מתאימים רק לדעת ר"ש הסובר שקרבן שנשפך דמו לא ירד. נראה שהבינו שלדעת עולא האימורים מתקבלים במזבח אף קודם הזריקה, ולכן סברו שהדבר מתאים לשיטת ר"ש בלבד. וגם במסקנתם, כשכתבו: "דהיה דעולא ככולי עלמא... ולא דמי לנשפך דמה כיון דאיכא זריקת דמה", לא משתמע שהפכו את הבנתם בסוגיה, אלא כוונתם שהאימורים נקלטים מיד מכיוון שיש כעת אפשרות לזרוק את הדם, כלשון הגמ' הנ"ל. והדברים מפורשים יותר בשטמ"ק (פה,א אות ב): "דעד

להעמיד את המשנה בקדשי קדשים דווקא, שאימוריהם קדושים מלכתחילה, כפי שהתבאר.

עוד מוכיחה הגמ' מהמשנה "וכלן שעלו חיים לגבי מזבח ירדו", ומשמע שהשחוטין לא ירדו, אפילו טרם נורק דמם. גם על כך דוחה הגמ' שמדובר בקדשי קדשים, ו"וכלן" בא להשמיע רבותא שהחיים ירדו, אפילו אם משום כך לא יוכלו להעלותם שנית (כגון בעלי דוקין שבעין).

בסיום הסוגיה מובאים דברי ר' יוחנן הנוקט כעולא, ומאידך קבע שאין מועלים באימורין אלו שעלו קודם הזריקה (זוהי מסקנת ר' יוחנן. בתחילה התלבט באחד משני הדינים הללו, ויש נוסחאות שונות בגמ' באיזה מהם התלבט).

חידושו של עולא מובא עוד בשני מקומות: הגמ' (פג,ב) דנה במשנה: "המזבח מקדש את הראוי לו", מה באה למעט, ואגב כך מביאה את דברי עולא, שאימורין נחשבים "ראוי". במעילה (ז,ב) מובא שוב מאמרו של עולא כהלכה פשוטה, שר' יוחנן מקשה ממנה על ריש לקיש. נמצא, אם כן, שהגמ' דוחה את הראיות לדברי עולא מן המשנה, ובכל זאת נוקטת בפשטות כדעתו.

מדברי ר' זירא, המנסה להוכיח כדעת עולא מדברי ר"ש על קרבן שנשפך דמו, ניתן להבין שדברי עולא נאמרו אליבא דר"ש דווקא, ואילו לדעת ר' יהודה שרק קרבן שדמו נורק מתקבל – המזבח אינו מקבל אימורים קודם זריקת הדם. כך כותבים תוס' (פג,ב ד"ה למעוטי) בתחילת דבריהם, אבל הקשו על כך, שמכמה מקומות משתמע שהגמ' אחזת בפשטות בדעת עולא, כאמור. לפיכך הסיקו שגם ר' יהודה מודה בדין זה, ומחלק בין קרבן שדמו נשפך לבין קרבן שדמו טרם נורק. קרבן שדמו נשפך הוא קרבן פסול, ולדעת ר' יהודה פסול זה חמור עד כדי שאין המזבח מקבלו. לעומת זאת קרבן שטרם נורק דמו איננו פסול, אלא שעדיין אינו ראוי להקרבה.

בשטמ"ק (פה,ב אות א) הוכיח כן מלשון הגמ': "בעי ר' יוחנן: אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמן ירדו או לא ירדו", ולא הזכיר שבעייתו אליבא דר"ש דווקא. כך גם שיטת הרמב"ם, שפסק כר' יהודה בנשפך דמו (הל' פסולי המוקדשין ג,ו) ובכל זאת פסק כעולא (שם ג,יב).

"לא ירדו" - אפילו לפני זריקת הדם

יש לדון על הלכה זו שהאימורים לא ירדו, האם מובנה

לן? וכן בליקוטי הלכות הנ"ל, שאם מדובר רק בשנוק הדם "מאי רבותא דלא ירדו... ואז הוא קרבן כשר לגמרי, מאי אכפת לן במה שהעלן על גבי המזבח מקודם". לעומת זאת במקדש דוד (ד,א) סובר שיש חידוש בכך שהזריקה מתירה מה שכבר הועלה למזבח, מפני שההעלאה למזבח נחשבת כתחילת הקרבה.

באחיזרז מוסיף, שדווקא אם נסבור שדינו של עולא נאמר לאחר הזריקה (כשיטת הכסף משנה, כדלהלן), הרי זה מוכיח שזריקת הדם הועילה לאימורין אלו להביאם לדין "לא ירדו", ואם כן ברור שגם תועיל להביאם לידי מעילה.

2. ראיות אלה, וכן מתוס' והשטמ"ק להלן, כתבו בליקוטי הלכות (זבח תודה ד"ה אימורי) ובאחיזרז (יו"ד סי' כו אות ב ואות יג).

3. אחיזרז הנ"ל. לדעתו הדבר פשוט שזריקה זו מועילה להביא לידי מעילה, למרות שהאימורין הועלו לפני הזריקה, כי אין שום פסול בהעלאתם למזבח לפני הזריקה: "שלא אדע אם יש איזה איסור להעלותן ולהניחן על גבי צד המזבח שלא על גבי האשים, ומהיכי יתיתי יהיה איזה פסול המעכב לזריקת הדם אם האמורין הועלו על גבי המזבח? ובודאי דאסור להתחיל הקטרתן לפני הזריקה, שלא הוכשרו ולא הותרו לזה, אבל העלאה על גבי המזבח לפני זריקה, ושתייה סדר עבודה זו מעכבת, מנא

ראוי היה שלא ירדו, אבל מכיוון שיש כאן שני אשמות לאחריהם, ואיננו יודעים מי מהם יהיה הקרבן – האימורין ירדו. ופירש כך את דברי הרמב"ם (הל' פסולי המוקדשין ג,יג), שסתם וכתב: "הפריש שני אשמות... וקדם והעלה אימורים של אחד מהם קודם זריקה – הרי אלו ירדו", ולא פירש שירדו רק כשזרק את דמו של השני (והראב"ד השיגו בזה, והר"י קורקוס והכסף משנה פירשו את הרמב"ם כדעת הראב"ד).

במקדש דוד (סי' ד,א) חתר לשלב בין הסוגיות: "דתרתי אתי עולא לאשמעינן: חדא – דלא ירדו קודם זריקה, אע"ג דעדיין לא הובררו לחלק גבוה; ועוד – דמהני להו זריקה כשהם על המזבח". אך יש לשאול: אם לא ירדו אפילו קודם הזריקה, מניין לנו שהזריקה מועילה להם? והרי גם בלעדיה לא ירדו!

כיצד מתקיים למעשה דין "אם עלו לא ירדו"?

מצאנו מחלוקת ראשונים בשאלה אילו קרבנות נאסר להוריד מהמזבח: שיטת רש"י שהאיסור נאמר בקרבנות פסולים בלבד, מפני שאם נורידים – יהיה אסור לשוב ולהעלותם (כמבואר במשנה פד,א: "כשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו"). הרמב"ם, לעומתו, סובר שהאיסור נאמר גם בקרבנות כשרים (על כך בהרחבה במערכה הבאה).

לשיטת הרמב"ם מובן היטב דינו של עולא, העוסק באימורים כשרים שהועלו קודם זמנם, ואומר ש"לא ירדו". לעומת זאת לשיטת רש"י יש לברר: מה התחדש בדין זה? הרי גם אם נעשו לחמו של מזבח, לכאורה אין כל מניעה להורידם ולשוב ולהעלותם לאחר הזריקה!

לשיטה הנ"ל שעולא עוסק גם באימורים שלאחר העלאתם נשפך דמם הרי זה מובן, שהחידוש בהם שמודה ר' יהודה שלא ירדו. כמו כן יש חידוש לשיטת החזון איש הנ"ל שמותר להקטירם כבר כעת עוד לפני זריקת הדם.

ב'חידושים וביאורים' בסוגיין כתב חידוש גדול בהבנת דברי עולא, ש"העלן" אין פירושו העלאה לראש המזבח בלבד, אלא העלן להקטרה על גבי המערכה⁵. במקרה זה אף לשיטת רש"י אסור להורידו (אפילו אם טרם משלה בו האור), ובזה חידושו של עולא. הוא מדייק כן מלשון "העלן", שנאמרת בכל מקום על העלאה להקטרה, ולא כלשון המשנה "עלו", בדין "אם עלו לא ירדו" בעלמא, שפירושו העלאה לראש המזבח⁶.

כאן לא קאמר ר' יהודה ירדו אלא בנשפך דמה, אבל היכא דיש בידו לזרוק לא".

על פי שיטה זו כתבו אחרונים, שהאימורים לא ירדו אפילו אם בסופו של דבר נשפך הדם, שכן בשעת עלייתם היה הדם ראוי לזריקה, ונמצא שכבר נעשו לחמו של מזבח (ליקוטי הלכות, "לולא דמסתפינא"; חזון איש זבחים סי' יט סק"כ). עוד כתבו, שמותר להקטיר את האימורים עוד לפני זריקת הדם, ולכן מסתפק ר' יוחנן האם מועלים בהם (חזון איש שם סקט"ו).

שיטת הכסף משנה: "לא ירדו" – לאחר זריקת הדם

הכסף משנה (הל' פסולי המוקדשין ג,יב) כותב: "אימורי קדשים קלים שהעלן... כלומר, אף על פי שהעלם בפסלות, כיון שנזרק הדם אחר כך – לא ירדו". לדעתו החידוש בדברי עולא אינו אלא שהזריקה הועילה להביאם לדין "לא ירדו", אף על פי שבשעה שהועלו למזבח עדיין לא היו ראויים להקטרה.

כדעה זו משתמע בראשונים בסוגיה המקבילה במעילה (ז,ב). ר' יוחנן שם דן במי שהפריש שני אשמות לאחריהם (שאם יאבד האחד – יקריב את חברו), ושחט את שניהם והעלה את אימוריו של האחד קודם זריקה: "אי אתה מודה שאם עלו – ירדו? ואי סלקא דעתך [ששני האשמות] חד גופא הוא, אמאי אם עלו ירדו? האמר עולא אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דם לא ירדו!". המיוחס לרש"י ("ד"ה ושחט) ותוס' ("ד"ה תשובה גנובה) מפרשים, ש"קודם זריקה" היינו שאחר כך זרק את דמו של חברו. לפי זה כוונת הקושיה כך: אילו שני האשמות היו נחשבים כחד גופא, היה מקום לומר שהאימורין של הראשון לא ירדו כי זריקת דמו של השני מועילה להם, ואז היה ראוי להחיל כאן את דינו של עולא; ומכך שלא החלנו כאן את דינו של עולא – מוכח שאינם חד גופא. מכאן שגם עולא דיבר רק במקרה שהדם כבר נזרק! החידוש בדבריו, אפוא, איננו שאימורים נקלטים במזבח לפני זריקת דמם, אלא שזריקת הדם מועילה לאימורים למרות שכבר הועלו על המזבח. וכך מפרש זאת המיוחס לרש"י שם ("ד"ה האמר עולא): "דכיון דחד גופא הוא כי הדר זוריק הדם לאחר העלאת אימורין – הוויא זריקה ולא ירדו" (וכן ברבנו גרשום)⁴.

בקרן אורה במעילה, שהניח בפשטות שהחידוש בדברי עולא הוא קודם הזריקה, פירש את הסוגיה אחרת: אימורי האשם הועלו לפני זריקת דמו שלו, ולפי הלכתו של עולא

4. החזון איש (זבחים סי' יט סקמ"ח) סובר שאין כוונת רש"י שדינו של עולא תלוי בזריקה, והזכיר את הזריקה רק לצורך הדימוי לדין שני אשמות שם.

5. קדמו בהצעת אפשרות זו באחיעזר (יו"ד סי' כו אות יג), כדי להסביר את שיטת הכסף משנה הנ"ל שדין האימורים תלוי בזריקה שאחרי ההעלאה: הצד לומר שהזריקה לא תועיל להם הוא שכבר החלה הקטרתם. עיין גם בשפת אמת לעיל מב,ב, שנראה שהבין גם כן שמדובר באימורים שהועלו על גבי המערכה.

6. לא ברור מה המקור והטעם להבחנה זו בין "העלה" בבניין הפעיל לבין "עלה"

בבניין פעל. ומצאנו לשון דומה של עולא עצמו (לעיל מג,א): "קומץ פיגול שהעלו על גבי המזבח פקע פיגולו ממנו", והגמ' מתחבטת האם הכוונה לדין "אם עלו לא ירדו", ואם כן הכוונה להעלאה לראש המזבח גרידא, ומסיקה שכוונתו שאף משלה בו האור, ומשמע שלשון זו נתונה לפירושים שונים (כיוצא בזה בעמ' ב שם בדברי ר' יוחנן). ובמנחות נז,א: "המעלה מכולם על גבי הכבש", במובן של העלאה ללא הקטרה. לאידך גיסא מצינו (להלן קכ,א): "אברי עולת במת יחיד שעלו למזבח וירדו, מהו? היכא דלא משלה בהן האור, לא תיבעי לך, כי תיבעי לך – היכא דמשלה בהן האור".

סיכום

נקטו כדעה הראשונה (קרבן אורה; ליקוטי הלכות; אחיעזר; חזון איש).

לשיטת הרמב"ם כוונת עולא שאסור להוריד את האימורים כלל. לשיטת רש"י אין איסור להוריד מהמזבח קדשים כשרים שניתן לשוב ולהעלותם, ולחידושו של עולא יש משמעות מעשית אחרת: מותר להקטיר את האימורים הללו עוד לפני זריקת הדם (חזו"א); גם אם הדם יישפך בסופו של דבר – עדיין קדושתם עליהם ולא ירדו (ליקוטי הלכות וחזו"א); ויש אומרים שדברי עולא מוסבים על אימורים שהועלו להקטרה במערכה, ולכן אסור להורידם ('חידושים וביאורים').

עולא מחדש שאימורי קדשים קלים שהועלו לפני זריקת הדם "נעשו לחמו של מזבח" ולא ירדו ממנו. דין זה מופיע בגמ' כהלכה מוסכמת, ואף ר' יהודה, הסובר שקרבן שדמו נשפך ירד מן המזבח, מודה בו (מסקנת תוס'; שטמ"ק; רמב"ם).

פשטות הסוגיה והראשונים כאן שדין "לא ירדו" נאמר עוד לפני זריקת הדם. בכסף משנה נוקט שההעלאה קודם הזריקה מועילה רק שלא ירד לאחר הזריקה, וכך משתמע בראשונים במעילה, שהחידוש בדברי עולא הוא שהזריקה מועילה לאימורין למרות שהועלו טרם זמנם. באחרונים

מעילה (פה,ב)

איסור ההנאה מהקדש.

נאמר בתורה (ויקרא ה,טו-טז): "נפש כי תמעול מעל וחסאה בשגגה מקדשי ה' והביא את אשמו לה'... ואת אשר חטא מן הקודש ישלם ואת חמישיתו יוסף עליו". מכאן, שהנהנה מן ההקדש בשוגג צריך להביא אשם, הנקרא 'אשם מעילות', ובנוסף לכך לשלם את ערך ההנאה (קרבן) בתוספת חומש ('מלבר', כלומר, רבע מן הקרבן). הנהנה מן ההקדש במזיד, לוקה ומשלם קרבן בלבד, ואינו מביא אשם מעילות.

בדברי חז"ל, המושג 'מעל' משמעו, שהחוטא חייב אף בקרבן מעילה. 'לא מעל' משמעו, שאינו חייב בקרבן. 'לא נהנים ולא מועלים' משמעו, שאסור ליהנות מהקודש (מדרבנן, בדרך כלל), והנהנה אינו חייב בקרבן מעילה.

החייב על המעילה הוא דווקא כשפגם בחפץ שהשתמש בו, כגון, שאכל ממנו בשווי שווה פרוטה. אם מדובר בחפץ שהשימוש בו אינו פוגם אותו – החייב חל כשהאדם נהנה בשיעור שווה פרוטה.

בקדשי מזבח, המיועדים להקברה, יש להבדיל בין שלושה סוגים: א. הקרבנות המיועדים להקטרה בלבד (כגון עולה, מנחת כהן, ועוד), או גם לשריפה מחוץ למחנה (חטאות הפנימיות), מועלים בהם עד גמר מצוות ההקטרה או השריפה. ב. הקרבנות הנאכלים לכהנים, כגון חטאת ואשם, יש בהם מעילה משעת הקדשתם עד זריקת דמם. מכאן ואילך, אין מעילה בחלק המותר באכילה, אלא רק באימורים. ג. קדשים קלים, כגון שלמים ופסח, אין בהם מעילה כלל עד זריקת הדם, ומכאן ואילך מועלים באימוריהם (הל' מעילה א,א-ג; ב,א-ב; פירוש המשנה, מעילה א,א).

מערכה רג. הפשט וניתוח בראש המזבח (פה,א)

הגמ', וזו לשונה: "דאיתמר, רב פפא ורב שימי¹ בר אשי, חד אמר: יש הפשט וניתוח בראש המזבח, וחד אמר: אין הפשט וניתוח בראש המזבח. במאי קא מיפלגי? מר סבר: לשולחן דמי. ומר סבר: לבית המטבחים דמי"².

קיימת כאן מחלוקת עקרונית על מהותו של המזבח: האם הוא מקום הגשת הקרבן המוכן, כמו השולחן, שעליו ניתן הלחם המוכן, או שהמזבח הוא מקום הכנת הקרבן, בדומה לבית המטבחים. הדעה השניה נראית תמוהה: הרי במזבח נעשית ההקטרה עצמה, שהיא נתינת הקרבן לה! מסתבר, מכח קושי זה, שהמחלוקת מוסבת על ראש המזבח מלבד מקום המערכה, אך מקום המערכה עצמו – בוודאי דומה לשולחן, שהרי שם נעשית ההקטרה עצמה. לפיכך,

כתוב בתורה: "והפשיט את העולה וניתח אותה לנתחיה" (ויקרא א,ו). בדרך כלל, הפשטת העולה וניתוחה נעשים בבית המטבחים שמצפון למזבח. הסוגיה דנה בשאלה, האם ניתן בעת הצורך להפשיט ולנתח את העולה בראש המזבח, או שמא יש להורידה משם, להפשיט ולנתח למטה, ולחזור ולהעלות את אבריה?

מחלוקת האמוראים

בגמ' נאמר: "ולמאן דאמר אין הפשט וניתוח בראש המזבח...", כלומר, שיש מחלוקת בדבר. על פי הגרסה שלפנינו לא התבאר מי הם החולקים, אך בשיטה מקובצת (אות ו), וכן ברוב כתבי היד, נוספה פיסקה שלמה בנוסח

2. נוסח זה היה בפני הראב"ד, הכותב בפירושו לספרא (ויקרא נדבה פרק ה,ז): "דיש הפשט וניתוח בראש המזבח דכבית המטבחים דמי".

1. לפנינו בשטמ"ק "שימא", אך לא מצאנו אמורא בשם זה, ואילו "רב שימי בר אשי" מופיע פעמים רבות כחברו של רב פפא, וכן הוא בדק"ס.